

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering : 09-11-2023

Onderwerp : Programmabegroting 2024 – 2027: “Koers houden maakt sterk!”

Voorgestelde beslissing

- 1 De programmabegroting 2024 “Koers houden maakt sterk!” vast te stellen;
- 2 De meerjarenraming 2025-2027 voor kennisgeving aan te nemen.

Aanleiding

Jaarlijks besluit de raad over de Programmabegroting. In de Programmabegroting stelt de raad de inhoudelijke en financiële kaders voor het komende jaar vast.

Voortgaan op de ingeslagen weg

Deze Programmabegroting heeft de titel: “Koers houden maakt sterk!” Het is een begroting waarin we onze ambitie uitspreken om vast te houden aan de koers die we sinds de start van ons college volgen. De ambities zijn een doorvertaling van de visies en plannen die in de periode hiervoor zijn opgesteld en waartoe is besloten. Gericht op het versterken van verbindingen en de maatschappelijke samenhang. Daarbij sluiten we niet de ogen voor de economische en maatschappelijke context waarin we ons in de actualiteit van vandaag de dag bevinden. We realiseren ons dat veel mensen zich zorgen maken. Bijvoorbeeld om de hoge inflatie, de oorlog in Oekraïne, het klimaat, het tekort aan woningen, de stikstofproblematiek. Juist vanwege die context houden we vast aan onze ambities, om op lokaal niveau waar we dat kunnen een verschil te maken voor onze inwoners.

Doelomschrijving en monitoring

In deze begroting hebben we gekozen voor een andere opzet van de doelen. In de “Leeswijzer” is toegelicht welke onderdelen bij elk doel terugkomen. Zo hebben we de doelomschrijving concreter gemaakt, is de termijn waarop we tot realisatie streven vermeld, zijn de concrete stappen die we komend jaar in de uitvoering willen zetten opgenomen en laten we ook zien hoe we voortgang willen monitoren.

Verandering via brede welvaart voortzetten via de sustainable development goals

Enkele jaren geleden is het instrument brede welvaart geïntroduceerd, waarmee we met 11 dimensies kijken naar de welvaartsontwikkeling in onze gemeente. In de voorjaarsnota 2024 hebben we aangekondigd dit perspectief van brede welvaart te willen verdiepen door bij de afweging van belangen en keuzes het beleids- en wegingskader van de Sustainable Development Goals (SDG) te gebruiken. In deze begroting zetten we daarvoor een belangrijke stap. We hebben onze bestuurlijke doelen aan de 17 SDG's gekoppeld. Zo maken we inzichtelijk welke bestuurlijke acties we inzetten bij welke SDG. We kiezen er bewust voor om nog geen lokale vertaling te maken van de SDG's. Dat wil zeggen we hebben nog geen lokale doelen geformuleerd voor die 17 SDG's. Dat doen we na het vaststellen van de begroting stapsgewijs en samen met de raad. In het hoofdstuk “Programmaplan” kunt u hier meer over lezen.

Gemeentefonds

Het kabinet heeft enige tijd geleden eenzijdig de financiering richting gemeenten zeer ingrijpend verlaagd. Daarnaast hebben we te maken met fors hogere loon-, rente- en prijsstijgingen dan de compensatie die we hiervoor van het Rijk krijgen. Daardoor ontstaat vanaf 2026 een enorm financieel gat in onze begroting. Niet alleen wij, maar elke gemeente in Nederland heeft daar last van. Dat is ook de reden dat op het VNG ledenvergadering de resolutie “Naar een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief” met grote meerderheid is aangenomen, met als doel om het kabinet te bewegen om met een oplossing te komen. Volgend op deze resolutie heeft de VNG het volgende begrotingsadvies gemaakt:

- *Presenteer voor 2024 en 2025 van de meerjarenraming 2025-2027 een sluitende begroting.*

- *Breng de lasten in de meerjarenramingen voor 2026 en 2027 in beeld, in de vorm van een realistische begroting. Baseer deze op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de*

ambities uit uw coalitieakkoord en geschatte mee- en tegenvallers. Naar verwachting zullen de meerjarenramingen 2026 en 2027 dan duidelijk tekorten aangeven.

Wij geven in deze begroting aan dat advies gehoor. De jaarschijven 2024 en 2025 zijn sluitend, voor 2026 en 2027 laten wij een fors tekort zien. Om tot dat sluitende beeld voor 2024 en 2025 te komen hebben we wel meerdere dingen geschrapd of versoerd. In het hoofdstuk "Financiële uitgangspunten" is dit toegelicht. Daarnaast hebben we een stelpost voor lagere kapitaallasten (afschrijving en rente over investeringen) opgenomen, omdat de ervaring leert dat door allerlei omstandigheden de begrote en geplande investeringen later plaatsvinden.

Woonlasten

In het coalitieprogramma hebben we opgenomen dat de woonlasten trendmatig met maximaal 3% stijgen. In de voorjaarsnota 2024 hebben we aangekondigd dat we gezien de financiële omstandigheden het reëel vinden om dit voor de begroting 2024 los te laten. Door de hoge inflatiecijfers, ontwikkelingen op de afvalmarkt en een nieuw VANG beleid en forse rentestijging stijgen de rioolheffing en afvalstoffenheffing met respectievelijk (afgerond) 22% en 10%. We beperken de stijging van de OZB tot 1,5%, waardoor de gemiddelde lastendruk voor huishoudens met een eigen woning in 2024 uitkomt op zo'n 9,8% Meer informatie is opgenomen in de paragraaf "Lokale heffingen".

Financieel beeld

De begrotingsuitkomst en de meerjarenraming is als volgt:

Overzicht baten en lasten (x 1.000)	2024	2025	2026	2027
Lasten				
1. De gemeente waar het goed wonen is	44.197	42.883	43.544	42.887
2. De leefbare gemeente	59.893	59.707	59.407	58.777
3. De werkende gemeente	6.243	6.727	6.865	6.978
4. De dienstverlenende gemeente	6.881	6.898	6.971	7.113
Bedrijfsvoering	17.217	16.974	17.209	17.341
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-	-
Vennootschapsbelasting	3	3	3	3
Onvoorzien	50	50	50	50
Totaal lasten	134.483	133.242	134.050	133.149
Baten				
1. De gemeente waar het goed wonen is	24.133	22.853	22.973	23.127
2. De leefbare gemeente	12.344	12.273	12.128	11.511
3. De werkende gemeente	1.121	1.172	1.172	1.172
4. De dienstverlenende gemeente	1.016	1.037	1.164	1.241
Bedrijfsvoering	687	682	676	676
Algemene dekkingsmiddelen	95.293	96.003	89.018	88.041
Totaal baten	134.594	134.019	127.131	125.768
Totaal saldo van baten en lasten (voor bestemming)	110	777	6.919-	7.381-
Mutaties reserves				
Toevoegingen aan reserves	604	604	604	604
Onttrekkingen aan reserves	735	675	1.197	542
Totaal mutatie reserves	131	72	593	62-
Resultaat na bestemming	241	849	6.326-	7.443-

Financieel staat we er momenteel goed voor. De jaren 2024 en 2025 zijn positief en 2024 is structureel sluitend, waarmee we voldoen aan het voorschrift van de provincie. Op de wat langere termijn zien we wel uitdagingen:

- De jaren 2026 en 2027 zijn fors negatief. We verwachten dat op landelijk niveau hiervoor t.z.t. een oplossing komt uit de gesprekken tussen VNG en Rijk.
- De financiële risico's nemen toe, onder andere door fors gestegen rentetarieven. In de paragraaf weerstandsvermogen hebben we dit toegelicht. Dit is ook de reden dat de weerstandsratio voor het eerst in jaren onder de 3 uitkomt. Daarmee is die overigens nog steeds uitstekend, ver boven het minimumniveau van 2, waarmee we een stevige basis houden om financiële klappen op te kunnen vangen.
- Bij gelijkblijvende omstandigheden behoeft de huidige investeringsbegroting aanpassing, hetzij qua omvang, hetzij qua tempo. Of dit daadwerkelijk nodig is hangt af van de uitkomsten van de verkiezingen en de vorming van een nieuw kabinet en de voortgang van de gesprekken tussen Rijk en de VNG over de gemeentefinanciën.

Er is nog genoeg tijd om voordat de begroting 2026 voorligt tot andere keuzes te komen indien dat noodzakelijk zou zijn.

Structureel begrotingssaldo

Het structureel begrotingssaldo van het betreffend begrotingsjaar en de meerjarenraming ziet er als volgt uit:

Presentatie van het structureel begrotingssaldo(x 1.000)	2024	2025	2026	2027
Saldo van baten en lasten	110	777	-6.919	-7.381
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	131	72	593	-62
Begrotingssaldo na bestemming	241	849	-6.326	-7.443
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-640	-273	591	-63
Structureel begrotingssaldo	881	1.122	-6.917	-7.380

De gemeentewet (artikel 189) en het BBV schrijven voor dat de begroting structureel in evenwicht moet zijn. Dat betekent dat structurele lasten gedekt zijn door structurele baten. Het gaat hierbij om het betreffende begrotingsjaar, dus in dit geval het jaar 2024. Dat is structureel sluitend en daarmee is voldaan aan de voorschriften.

In onze eigen begrotingsdoctrine is als uitgangspunt opgenomen dat elke jaarschijf van de begroting (betreffend begrotingsjaar én meerjarenraming) structureel sluitend moet zijn. Daar wijken we in de meerjarenraming voor 2026 en 2027 van af. We verwijzen hierbij naar het advies van de VNG.

Wat wordt met beslissing bereikt

Met de vaststelling van de Programmabegroting 2024 autoriseert de raad het aangaan van verplichtingen door het college van B&W binnen de door de raad gestelde inhoudelijke en financiële kaders. Daarnaast kan worden voldaan aan de verplichting om de Programmabegroting vóór 15 november 2023 aan Gedeputeerde Staten te zenden.

Argumenten om in te stemmen met voorgestelde beslissing(en)

1.1 De programmabegroting 2024 geeft invulling aan het coalitieprogramma en de Voorjaarsnota 2024.

De Voorjaarsnota 2024 met de benoemde ontwikkelingen, het coalitieprogramma, de begrotingsdoctrine en de meicirculaire 2023 vormen de basis voor deze programmabegroting. Daarnaast zijn in de

programmabegroting actuele ontwikkelingen verwerkt.

1.2 *De begroting voldoet aan de eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)*

De begroting is opgesteld conform de eisen van het BBV. Met deze begroting kunnen de maatschappelijk relevante opgaven worden gerealiseerd op basis van een structureel sluitende begroting met behoud van een voldoende financiële positie en weerstandsvermogen.

1.3 *De begroting is structureel sluitend.*

Conform de lijn die de afgelopen jaren is ingezet door de raad, pakken we stevig door op de ambities die we de afgelopen periode hebben ingezet. Voor 2024 is de begroting structureel sluitend.

1.4 *De cijfers van het meerjarenperspectief geven een zo goed mogelijk beeld van de begrotingsjaren 2025-2027.*

De cijfers zijn gebaseerd op de huidige inzichten en onze voorstellen. Het perspectief is structureel sluitend voor het jaar 2025. Voor 2026 en 2027 zijn we niet structureel sluitend. Er is nog genoeg tijd om tegen die tijd te komen tot een structureel sluitende begroting. Bovendien is de verwachting dat het Rijk met een oplossing komt voor de terugloop van de rijksbijdrage vanaf 2026.

1.5 *Het college biedt de begroting aan de raad aan, vergezeld van een meerjarenraming*

Artikel 190 van de Gemeentewet schrijft voor dat het college jaarlijks de begroting met toelichting en een meerjarenraming met toelichting aan de raad aanbiedt. Dit dient tijdig te gebeuren, zodat -na vaststelling door de gemeenteraad- de begroting vóór 15 november 2023 kan worden aangeboden aan Gedeputeerde Staten.

1.6/2.1 *Het vaststellen van de programmabegroting is een bevoegdheid van de raad.*

Op grond van artikel 191 Gemeentewet is de raad bevoegd tot het vaststellen van de begroting. De meerjarenraming vereist geen vaststelling.

Kanttekeningen

a. *De septembercirculaire 2023 is nog niet verwerkt in de programmabegroting*

Conform de begrotingsdoctrine is de meicirculaire 2023 leidend voor de programmabegroting 2024. De septembercirculaire kan voor 2024 wijzigingen met zich meebrengen. Nadat de septembercirculaire is uitgebracht, wordt u over de effecten hiervan geïnformeerd. Deze effecten worden vervolgens meegenomen in de bestuursrapportages van 2024.

b. *De meerjarenraming is voor het jaar 2026 en 2027 niet structureel sluitend, daarmee wijken we af van de begrotingsdoctrine*

In onze eigen begrotingsdoctrine is als uitgangspunt opgenomen dat elke jaarschijf van de begroting (betreffend begrotingsjaar én meerjarenraming) structureel sluitend moet zijn. Daar wijken we in de meerjarenraming voor 2026 en 2027 van af. Dit komt vooral door de fors lagere rijksbijdrage. We verwijzen hierbij naar het advies van de VNG.

c. *We wijken af van het coalitieakkoord*

Voor de onderwerpen "elk jaar structureel sluitend", "hekjes sociaal domein", "woonlasten" wijken we af van het coalitieakkoord. Ten aanzien van structureel sluitend zijn verwijzen we naar kanttekening b. Ten aanzien van de hekjes sociaal hebben we de raad in het voorjaar van 2023 geïnformeerd over de moeilijkheden om vast te blijven houden aan de hekjes. Daarom is deze begroting opgesteld zonder rekening te houden met de "hekjes" in het sociaal domein. Tenslotte hebben we in de voorjaarsnota 2024 al voorgesorteerd op aanpassing van de maximale stijging van 3% voor de woonlasten.

Kosten, baten, dekking

Zie bijlage programmabegroting 2024-2027

Uitvoering

Planning

- **Donderdag 12 oktober:** Technische werkbijeenkomst vragenronde begroting en berap
- **Maandag 6 november:** 1^e termijn raadsvergadering/Algemene beschouwingen
- **Donderdag 9 november:** 2^e termijn raadsvergadering

Bijlage: Programmabegroting 2024-2027

Burgemeester en wethouders,

R. Frerix

Secretaris

O.E.T. van Dijk

Burgemeester

Raadsvergadering d.d.

- conform voorstel
- zonder hoofdelijke stemming
- met algemene stemmen
- stemmen voor stemmen tegen
- aangenomen
- aangenomen met amendement
- aangehouden
- verworpen
- ter vergadering uitgereikt bij agendapunt
- in handen B&W gesteld
- opmerkingen/toezeggingen:
-